

Peto mednarodno konferenco Vzgoja za ljubezen do domovine in države je Društvo katoliških pedagogov Slovenije posvetilo jeziku in ji dalo naslov Jezik kot temelj narodne identitete. Tokrat je konferenco, ki so se je udeležili učitelji iz vse Slovenije, zamejstva, zdomstva in Ukrajine 18. novembra gostila OŠ Notranjski odred Cerknica.

Vzgoja za ljubezen do domovine in države: Jezik kot temelj narodne identitete

Letošnja 5. mednarodna konferenca Vzgoja za ljubezen do domovine in države je potekala 18. novembra v OŠ Notranjskega odreda Cerknica. Uvodni nagovor predsednice organizatorja - DKPS - **Marije Žabjek**

Lucija Kavčič | DKPS, Lucija Kavčič

Društvo katoliških pedagogov Slovenije (DKPS) je v slovenskem šolskem prostoru ena redkih, če ne edina organizacija, ki že nekaj let spremlja in podpira delo učiteljev v slovenskih šolah na področju domoljubja, zato so konferenca iz cikla Vzgoja za ljubezen do domovine in države izrednega pomena, saj na njih učitelji predstavljajo najboljše primere svojega dela, projektov in dogodkov v šolah s področja državljske in domovinske vzgoje in so na ta način drug drugemu neposreden zgled. Konferenca je tudi letos potekala v hibridni

obliki, v živo in po spletu, udeležilo pa se je in predstavilo svoje prispevke več kot 110 učiteljev, največ iz Slovenije pa tudi iz Argentine, Avstrije, Nemčije, Italije, Hrvaške, Ukrajine, Belgije in Kanade. In kot so zapisali pri DKPS, je prav, da se vsi zavedamo velikega pomena jezika, ki ga ima ta za ohranjanje in graditev narodne identitete – tako uradni jezik kot narečja: »Od Brižinskih spomenikov dalje so si naši predniki skrbno prizadevali za slovenski jezik – tako v ustnem kot v pisnem izročilu. Pomembni Slovenci, ki so odhajali na študij ali delo v tujino, so ustvarjali v slovenskem jeziku in tako poskrbeli za pomembna literarna,

strokovna in znanstvena dela v slovenski. Veliko Slovencev, ki so morali po svetu, da so si ohranili življenje, je v svojih družinah in skupnostih načrtno gojilo slovenski jezik. Ob tem pa so spoštovali in se naučili jezika države, v kateri so živeli. Tudi ob ustanavljanju samostojne Slovenije je bila v ospredju ohranitev slovenskega jezika. Slovenščina je v evropskem prostoru enakovredna z vsemi drugimi jeziki,« so poudarili pri DSKP.

Varovanje slovenskega jezika

Udeležence konferenca je na začetku, po glasbenih točkah in dramski točki, ki jih je pripravila OŠ Notranjski odred

Marko Lotrič,
predsednik DS:
»Državni svet mora biti pri sprejemanju predlogov za znižanje pogojev, povezanih z znanjem slovenskega jezika, zelo previden.«

Cerknica, pozdravila ravnateljica OŠ Notranjski odred Cerknica Ines Ožbolt, predsednica DKPS Marija Žabjek, predsednik Državnega sveta RS Marko Lotrič in predsednik Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve Alojz Peterle, ki je med drugim dejal: »Bili so časi, ko smo imeli samo domovino, nismo pa imeli države; nismo torej imeli kraljev, cesarjev ali premierjev, imeli pa smo pesnike, duhovnike, učitelje – prek njih smo imeli jezik in kulturo, ki sta nas ohranjala kot narod. Zdaj pa imamo domovino in državo, od leta 2004 je slovenščina tudi uradni jezik Evropske zveze, a po drugi strani se nam dogaja nekaj hudega: slovenski jezik je prvič zares ogrožen od znotraj.« Marko Lotrič je v svojem nagovoru poudaril, da je za ljubezen do slovenskega jezika zagotovo najpomembnejši zgled in da državni svet skrbno spremlja dogajanje na področju slovenskega jezika: »Plenum državnega sveta je v dveh primerih predloga novele zakona za tujce, s katerima se je nižala zahtevana raven znanja slovenskega jezika za tujce, sprejel odločilni veto. Opozorili smo, da je slovenski jezik ena od temeljnih sestavin slovenske kulture in nacionalne identitete. Zato moramo biti pri sprejemanju predlogov za znižanje pogojev, povezanih z znanjem slovenskega jezika, zelo previdni.« Dejal je še, da je državni svet častni pokrovitelj projekta Rastoča knjiga, in poudaril, da se tudi v družinskem podjetju, ki ga zdaj vodi njegova hči, zavedajo pomena skrbi za slovenski jezik in identiteto: »Če tega ni, v svetu hitro postaneš nihče.«

Narodna identiteta

Sledil je skupni, plenarni del konferenca, med katerim smo poslušali tri predavanja znanih strokovnjakov, profesorjev in akademikov. Tako je akademikinja Marija Stanonik, etnologinja, filologinja in teologinja, poudarila, da je jezik duša naroda. Ustavila se je ob kratkem zgodovinskem pregledu razvoja slovenskega jezika, ob Brižinskih spomenikih, Stiškem rokopisu, prvi knjigi katekizma v slovenskem jeziku, Svetem pismu v slovenščini in opozorila, da je že blaženi Anton Martin Slomšek opozarjal, da je mešanje tujk v slovenski jezik za slovenščino lahko usodno, hkrati pa se je zavedal, da se slovenski jezik tudi razvija in da je treba razvoju slediti. Med številnimi Slomškovimi citati je navedla tudi naslednje Slomškove besede: »Človeški jezik je talent, kateriga je nam Gospod nebes ino zemle izročil, de bi z njim barantali ino veliko dobička storili. Kdor svoj materin slovenski jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje.« Aktualnost Slomškovih besed se do danes ni prav nič zmanjšala, je dejala Stanonikova in opisala še težka obdobja preganjanja slovenskega jezika, zlati pod fašizmom v Italiji, nacizmom v Avstriji in na Madžarskem, ter neizmerno ljubezen in zavednost Slovencev, ki so slovenski jezik v tistih okoliščinah negovali in ohranili. Sledil je še razmislek o ohranjanju slovenskega jezika med Slovenci po svetu. Zdajšnje stanje slovenskega jezika v Sloveniji je prav tako vredno razmisleka: »Če se Slovenci želimo in hočemo obdržati kot narod, je v razpravo o slovenskem šolstvu v prihodnje nujno zavestno všteti tudi slovensko narodno identiteto. V slovenski splošnoizobraževalni proces bi ta morala biti vključena implicitno, v visokem šolstvu pa eksplicitno, da bi pripravljala ustrezen profil za pouk v osnovnih in srednjih šolah. Jezik je najodličnejše znamenje narodne istovetnosti,« je dejala Stanonikova in opozorila, da Angleži merijo odličnost domačega izobraženca, Angleža torej (!), po kakovosti njegovega izražanja in se vprašala, kako bi jo odnesli slovenski izobraženci, če bi to veljalo tudi zanje. »Ali dovolj skrbimo, da bi slovenski jezik ohranili? Ga dovolj ljubimo,« je znanstvenica še vprašala vse navzoče.

Ljubezen do kulture in jezika
Pravnik in politolog dr. Andrej Fink, naslednji plenarni predavatelj, je pripravil predavanje z naslovom Jezik kot orodje in izraz naše samobitnosti, v katerem je poudaril, da se je slovenski jezik ohranjal prek kulture, znanosti in literature in ne prek politike, kar pomeni, da se je slovenščina ohranjala iz ljubezni in samobitnosti ter pri tem citiral Franceta Dolinarja, pri nas premalo znanega in priznanega izseljenskega slovenskega misleca iz Argentine, ki je zapisal: »Je pa v popolnem nasprotju s tem (omenjenim razvojem) razvoj slovenskega naroda šel po ovinku kulture, znanosti in literature v novo politično uveljavljanje. Tak razvoj je bil očividno uveljavljanje.«

Ljubezen do kulture in jezika

Na konferenci je bilo zbranih več kot 110 udeležencev iz Slovenije, zamejstva, izseljenstva in tujine.

Zbrane je nagovoril tudi predsednik Državnega sveta Republike Slovenije **Marko Lotrič.**

Na konferenci je bilo zbranih več kot 110 udeležencev iz Slovenije, zamejstva, izseljenstva in tujine.

ten tudi pri drugih srednje- in vzhodnoevropskih narodih. Toda tako tipično čist in oster kot slovenski pa ni razvoj nobenega drugega naroda, ker nobenemu drugemu narodu ni bila v taki meri porušena njegova socialna struktura.« Tudi dr. Fink se je sprehodil skozi zgodovino dogodkov, pomembnih za slovenski jezik, in se posebej spomnil ustoličevanja koroških vojvod v slovenščini. Tudi ob osamosvajanju Slovenije smo se Slovenci poleg tega, da smo se odločili za svojo državo, bojevali tudi za slovenski jezik: »Spomnimo se na poskus 'skupnih jeder' v zadnjih izdihljajih rajne totalitarne Jugoslavije in svoje ga upora proti temu. Branili smo svoj jezik, z njim pa svojo samobitnost. Ostanimo zvesti slovenski besedi še naprej v šoli, v medijih in na splošno v kulturi in bodimo zvesti bogatim izročilom, saj je po Slomškovih besedah »materni jezik najdražja dota, ki smo jo prejeli od svojih staršev.« Naj nam bo, tudi po njegovih besedah, še naprej ključ do zveličavne omike in napredka našega naroda sredi Evrope,« je sklenil svoje predavanje dr. Fink.

Čas velikih sprememb

Zadnje plenarno predavanje je prispeval jezikoslovec dr. Kozma Ahačič, ki je najprej

Pravnik in politolog dr. **Andrej Fink** je govoril o jeziku kot orodju in izrazu naše samobitnosti.

Dr. **Kozma Ahačič** z Inštituta za slovenski jezik je vse pozval, naj aktivno skrbijo za slovenski jezik.

► poudaril, da se za slovenski jezik in njegovo dosledno rabo v javnosti in na ulicah pravzaprav da precej narediti, in pozval navzoče, naj, če opazijo napis na ulici v angleščini, to prijavijo na pristojno inšpekcijo: »Sistem namreč deluje, mehanizme imamo, le uporabljati jih je treba!« Opozoril pa je, da v tem trenutku živimo v času velikih sprememb, saj uporaba pametnih telefonov povzroča, da otroci praktično ne berejo več, kratka sporočila pa pišejo v slengu in s kraticami brez ločil. Ahačič zato meni, da bo zato uvedba obveznega branja v učne načrte pri vseh predmetih postala nujna, saj bo večina prebrala smo tisto, kar bo obvezno. Branje, ki je pomembno za razvoj izražanja in nabor besedišča v slovenskem jeziku, pa ne bo več pomenilo zabave, kot je to pomenilo še kakšno generacijo nazaj, ampak bo pomenilo trud in trdo delo, na katerega bo šolarje nekako treba pripraviti oziroma k njemu kar prisiliti. Dr. Ahačič je opozoril tudi na pojav ChatGPT in različnih spletnih prevajalnikov, ki že od vsega začetka »govorijo slovensko«, kar je dobro, vendar je šolarje treba opozoriti, da je v ozadju teh prevajalnikov statistika in

pogostost uporabe nekega prevoda, zato se spletni prevajalniki lahko grdo »zmotijo«, ChatGPT pa pozna samo toliko podatkov, kolikor mu jih je bilo naloženih v bazo. Poleg tega je dr. Ahačič poudaril, da lahko prav vsak učitelj vsakega predmeta skrbi za jezik in tega uči tudi učence, da je tudi pri geografiji in zgodovini pomembno skrbeti za zapisovanje z veliko začetnico ter pri matematiki slovnično pravilno zapisovati odgovore in navodila, prav tako pri biologiji, kemiji, fiziki in drugih predmetih. »Prav vsakdo je odgovoren za pravilno rabo slovenskega jezika. Tudi na univerzi,« je še dejal dr. Kozma Ahačič v svojem predavanju z naslovom Pomen pouka slovenščine za dojemanje jezika, jezikoslovja in družbe.

Delo po skupinah

Udeleženci pete mednarodne konference Vzgoja za ljubezen do domovine in države: Jezik kot temelj narodne identitete so se nato razdelili na pet skupin, v katerih so spremljali predstavitev različnih prispevkov iz različnih držav. Tri skupine so potekale v živo, ena je bila hibridna, ena pa je potekala samo po spletu vse pa

so bile vsebinsko bogate in poučne, saj je bilo slišati tako strokovne prispevke kot osebne izpovedi. Svoje prispevke so predstavili udeleženci različnih poklicev. Konferenca je bila tudi odlična priložnost, da so slovenski učitelji pokazali svojo izjemno ustvarjalnost pri poučevanju vrednot slovenstva in spodbujanju k ljubezni do slovenskega jezika. Vsi prispevki, ki so bili predstavljeni na tokratni konferenci, so objavljeni tudi v

Udeleženci so referatom prisluhnili po skupinah.

Poslabšanje državljanske vednosti slovenskih osmošolcev

Konec novembra so bili objavljeni dosežki slovenskih osmošolk in osmošolcev na področju državljanske vednosti po rezultatih mednarodne raziskave državljanske vzgoje in izobraževanja (ICCS 2022) v mednarodnem povprečju. Namen raziskave, ki jo v Sloveniji koordinira Pedagoški inštitut, je ugotoviti ravni vednosti in stališča mladih na področju državljanstva in raziskati, na kakšne načine se mladi v posameznih državah in njihovih izobraževalnih sistemih pripravljajo na aktivno državljanstvo. Raziskavo so izvedli v letih 1999, 2009, 2016 in 2022, v njej je sodelovalo 22 držav in dve nemški regiji. V Sloveniji so raziskavo izvedli med 11. aprilom in 22. junijem 2022, sodelovalo pa je 177 šol ter 4958 učenk in učencev 8. razredov. Vprašalnike so izpolnjevali tudi ravnateljci in učitelji vključenih šol. Raziskava ICCS 2022 je pokazala, da se je državljanska vednost učencev od prejšnjega merjenja leta 2016 poslabšala v več državah, znižal pa se je tudi povprečni mednarodni dosežek. Državljanstva vednost se je v Sloveniji poslabšala bolj kot v mednarodnem povprečju.

spletnem zborniku, ki je dostopen na spletni strani DKPS. Urednica zbornika Erika Ašič je v spremni besedi k njemu zapisala, da so poseben čar zbornika prav različni profili sodelujočih: »Ko si lahko prisluhnejo in si med seboj izmenjujejo znanje, izkušnje in razmišljanja učitelji različnih predmetov (slovenščine, zgodovine, geografije, angleščine, nemščine, tehnike, kemije, razrednega pouka, likovnega in glasbenega pouka ...), novinarji, uredniki, medicinske sestre, filozofi, gospodinje, doktorji znanosti, duhovniki, redovnice, akademiki, knjižničarji, arhivarji, inženirji strojništva – gotovo sem kaj spregledala –, smo s tem presegli okvire, ki omejujejo izmenjavo znanja zgolj znotraj ene stroke.« Odprto in široko obzorje pri razmišljanju o slovenskem jeziku pomeni, da se bo naš jezik tako tudi razvijal, je še poudarila Ašičeva. Da so na vsaki konferenci navzoči tudi udeleženci iz zamejstva in izseljenstva, za slovenske učitelje pomeni edinstveno priložnost, da spoznajo in začutijo, kako močna ljubezen do domovine in jezika pripomore k ohranjanju slovenstva. [D]

Neomejeno po Sloveniji

Ugodne
abonentske
vozovnice SŽ
65 €/mesec
520 €/leto

potniski.sz.si/abonentske-vozovnice

 Slovenske železnice

 GREMZVLAKOM
www.slo-zeleznice.si